

Választási program – 120 pont 2020-ra

Szimbolikus jellegű kérdések

1. Az alkotmány preambulumának módosítása, a „Mi, a szlovák nemzet” megnevezés helyett a „Mi, Szlovákia állampolgárai” megnevezés használata.
2. A regionális önkormányzatokat nevezzük megy eknek, az  l krekre megválasztott megyeeln k ket főispánnak a jelenleg használt megnevezések (felsőbb területi egység, kerületi  nkorm nyzat) helyett.
3. A kettős állampolgárságot tiltó és a szlovák állampolgárokat emiatt állampolgárságuktól megfoszt  2010-es szlovák törvény eltörlése, a megelőző állapot visszaállítása, az állampolgárság visszaadása az ettől megfosztott egy eknek.
4. A településneveket megv ltoztat  (vissza ll t ) helyi népszavazások, amennyiben érvényesek, legyenek kötelező jellegűek, a kormány ne akadályozhassa meg a történelmi elnevezések visszaállítását.

Önkormányzatok, közigazgatási reform, helyi államigazgatás

5. A helyi (községi, városi)  nkorm nyzatok finanszírozásánál ne vegy k figyelembe a tengerszint feletti magasságot. (A személyi jövedelemadóból történő finanszírozásánál a tengerszint feletti magasság koefficiensének kihagyása a képletből.)
6. Hosszabb távon a helyi és megyei önkormányzatok finanszírozásának átalakítása, amely az eddigiekkel ellentétben nemcsak a személyi j vedelemad n alapulna, hanem egy többféle adónemből álló csomagot (ad mix) osztanának el az önkormányzatok között.
7. Az ország területi közigazgatási felosztásának az átszervezése: a Meĉiar-féle kerülethatárok helyett visszatérés a történelmi régiókhoz, beleértve egy Duna menti megye létrehozását Komárom központtal.
8. A magyarok által lakott nagy n pess g  déli járásokban k t új járás létrehozása Párkány  s Királyhelmece központtal, valamint a Nagyr cei járás felosztása a Rimaszombati  s Rozsnyói járások között (Tornalja és környéke visszakerülne a Rimaszombati járáshoz). Emellett országos szinten a kis n pess g  (25-30 ezer fős népesség alatti) járások fels m l sa, ezzel a helyi államigazgatás olcsóbbá és hatékonyabbá tétele.
9. Hosszabb távon elk pzeltethet nek tartjuk a helyi és megyei önkormányzati t tsz gek összevonását – a megyei képviselő-testületet a községek polgármesterei (illetve a maguk közül választott küldöttek) alkotn k, akik az általuk képviselt lakosok sémával arányos nagyságú szavazattal rendelkeznen k a megyei képviselő-testületben.
10. A szétaprózott, rengeteg kistelep l ssel jellemezhető településszerkezet önkéntes alapon történő egységesítése érdekében könnyítenék a települések egységesítésének szabályain. Csak a nagyobbhoz csatlakozni akar  kisebb településen kellene népszavazást tartani, a nagyobb településen  l g lenne a képviselő-testület többségi döntése.

Közlekedési infrastruktúra

11. Az autópályák és gyorsforgalmi utak építésénél, valamint a vasutak moderniz ci j n l hosszabb távon jóval nagyobb kiegyensúlyozottság s ks ges, az egyes régiók lakosságának arányában kellene épülnie az infrastruktúrának. Az eddig nagyon elhanyagolt déli régiókban ez

- főleg az R7-es és R2-es gyorsforgalmi utak építésének, illetve előkészítésének folytatását jelenti, valamint a Pozsony—Komárom vasútvonal kétvágányúsítását és villamosítását, illetve a Zólyom—Losonc—Kassa vasútvonal modernizációját és villamosítását.
12. A tehergépjárművektől az elektronikus útdíjrendszer keretében beszedett díjakat jóval nagyobb arányban kell az úthálózat fejlesztésére fordítani (és jóval kisebb mértékben a rendszer üzemeltetésére és az üzemeltető vállalat költségeire és nyereségére), mint eddig.
  13. A teherautóktól az 1. osztályú főútvonalakon beszedett útdíj legalább felét vissza kell forgatni az 1. osztályú utak felújítására, ezért ezeket a pénzeket a Szlovák Közútkezelőnek kell átutalni.
  14. Az autópályák és gyorsforgalmi utak építéséhez szükséges földterületek állami kisajátításánál meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy az állam a kisajátított földeket átminősíti építési teleknek – ez főleg a nagyvárosok környékén nagyon megrágítja a kisajátításokat, és táptalaja a telekspekulációknak. Ehelyett a termőföldekért méltányos (mondjuk kétszeres) árat kellene fizetni, vagy nagyobb területű csereföldeket felajánlani.
  15. Az átmenetileg csak félprofilban megépült autópálya- és gyorsforgalmiút-szakaszokon nem szabad autópályadíjat szedni a személygépkocsiktól, csak a teljesen kiépített szakaszok legyenek útdíjkötelesek.
  16. A regionális vasútvonalakon (ahol közpénzekből támogatjuk a személyszállítást) az államnak pályázatot kell kiírnia a járatok üzemeltetésére, a nemzetközi és városok közötti IC-vonatok esetében (ahol nincs állami dotáció) a különböző vasúttársaságok szabadon versenyezhetnek. Hosszabb távon a megyék vennék át az államtól a regionális vonalak megpályáztatását.
  17. A veszteséges, alacsony kihasználtságú szárnyvonalaknál a megszüntetés helyett alternatívaként először meg kell próbálni ezeket csomagban együtt megpályáztatni attraktívabb regionális vonalakkal, ha ez lehetséges. Így lehet, hogy elkerülhető a bezárásuk.
  18. Be kell fejezni a csak részlegesen privatizált állami vasúti teherszállító (ZSSK Cargo) magánosítását, és fokozatosan magánosítani kell – a regionális vonalak megpályáztatásával párhuzamosan – az állami személyszállító vállalatot (ZSSK) is.
  19. Fokozatosan növelni kell a sorompóval ellátott vasúti kereszteződések számát, ott, ahol korábban tragikus baleset történt, legyen rövid időn belül kötelező a sorompók felszerelése.
  20. Fontosnak tartjuk a repülőterek minél jobb összekapcsolását a közösségi közlekedéssel. Ez leginkább a kötőtpályás közlekedéssel oldható meg, ezért támogatjuk vasútállomások létesítését a pozsonyi és kassai reptereken, valamint a városi villamosvonalak meghosszabbítását a repterekig. Emellett szükséges az ipari parkok összekapcsolása a vasútvonalakkal (a legtöbb ipari parknak nincs vasúti összeköttetése).

Felelősen gazdálkodó karcsú állam

21. A hatékony és karcsú állam megvalósítása érdekében javasoljuk az állami intézmények átfogó, alapos auditját, átvilágítását, majd ennek alapján a felesleges szervezetek, párhuzamosságok megszüntetését.
22. Elutasítjuk a már a tervezéskor is több milliárd euróba kerülő (majd a tapasztalatok szerint jelentősen megráguló és rendszeresen késő) állami megaberuházások megvalósítását, mint például további atomerőműblokkok építése vagy a széles nyomtávú vasút Pozsonyig tartó meghosszabbítása. Szintén elutasítjuk olyan újabb állami vállalatok létrehozását, amelyek sokba kerülnének, nagy valószínűséggel veszteségesek lennének, és emellett táptalajt biztosíthatnának a korrupciónak, mint például a nemzeti légitársaság vagy hajótársaság.

23. A Magyar Fórum a nagyszabású állami beruházások – főleg autópálya-építkezések – esetében a PPP-konstrukcióval (állami-magán partnerség) szemben az állami költségvetésből való finanszírozást preferálja az uniós alapok minél nagyobb igénybevételével. Az eddigi tapasztalatok szerint a PPP projektek jórészt az államadósság elrejtésére szolgálnak – „kreatív könyveléssel”. Az adósság nincs a közszféra tartozásai között kimutatva, ettől viszont még létezik, és hosszú évekig (30 évig is akár) a szlovákiai adófizetőknek kell évente törleszteniük. Ráadásul az ilyen építkezések drágábbak, mert az építő konzorcium magasabb kamatokkal tud hitelhez jutni, mint az állam, és főleg mert nem vehetők igénybe az uniós alapok, amelyek a költségek akár 85%-át is megfinanszírozhatnák.
24. A hosszú távon kiegyensúlyozott államháztartás hívei vagyunk. Akár egy családban, hosszabb távon az állam kiadásai sem haladhatják meg a bevételeket. Gazdasági növekedés idején ezért a költségvetés elsődleges egyenlegének (az adósságszolgálatot leszámítva) legalább egyensúlyban kellene lennie, az államháztartási hiány csak gazdasági visszaesés vagy stagnálás idején elfogadható.
25. Elutasítjuk a költségvetési felelősségről szóló (közkedvelt nevén „adósságfék”) alkotmányos törvény bármilyen felpuhítására tett kísérletet, és támogatjuk, hogy hasonló törvény szabályozza az állami kiadásokat, felső korlátot szabva azok lehetséges növekedésének.
26. A természetes monopóliumok (például SEPS, SPP egy része, ŽSR) kivételével nem tartjuk indokoltnak azt, hogy az állam tulajdonosként és vállalkozóként vegyen részt a piaci versenyben, ezért támogatjuk számos megmaradt állami tulajdonrész magánosítását. Konkrétan a regionális autóbusz-közlekedési vállalatokban megmaradt állami tulajdonrészek eladását, a ZSSK Cargo és hosszabb távon a ZSSK vasúti vállalatok privatizálását, a pozsonyi reptér magánosítását vagy hosszú távú bérbeadását, valamint az általános egészségbiztosító feldarabolását és magánkézbe adását.
27. Bevezetjük vagy megerősítjük a versenyt az olyan piacokon, mint a tankönyvkiadás és -terjesztés, a vasúti személyszállítás vagy az egészségügyi biztosítás.

Alacsonyabb adók – magasabb jövedelmek, egyszerűbb és átlátható adórendszer – fejlődő gazdaság

28. Támogatjuk a visszatérést a 19%-os egységes adóhoz, és ha van rá lehetőség, ez tovább csökkenthető. Annak az elvnek a hívei vagyunk, hogy függetlenül a jövedelem/nyereség típusától, mindenre egyféle és egységes adókulcsot vessünk ki.
29. Megszüntetnénk a kettős adóztatást, főként a biztosításokra kivetett 8%-os büntetőadót, az osztalékadót és a szabályozott vállalatok különadóját.
30. Javasoljuk a szuperbruttó bér bevezetését: a munkaadó és a munkavállaló által fizetett járulékokat összevonnánk, a bért egy adó, egy egészségügyi és egy szociális járulék terhelné, a rendszer egyszerűsödne, és az alkalmazottak végre egyértelműen látnák, bérük mekkora részét vonja el az állam adók és járulékok formájában.
31. A természetes személyek és egyéni vállalkozók esetében javasoljuk az egy nyomtatványon és egy hivatallal, egyablakos ügyintézés keretében megvalósuló egységes adó -és járulékfizetés megteremtését.
32. Javasoljuk az adómentes alaphoz hasonlóan egy járulékmentes alap bevezetését, hogy a bruttó bérek emelése nélkül is nőhessenek a nettó, „tisztá” jövedelmek, és/vagy csökkenhessenek a munkáltatók terhei, különösen az alacsony keresetűek esetében. Ennek összege egységes lenne az alkalmazottak, a megbízási szerződésre dolgozók és a részmunkaidős szerződések

esetében is. Az egyéni vállalkozók járulékterhei (a minimális járulékok szintje) szintén nagyon magas, mindenképpen cs kkenten n a kivetési alapjukat az átlagbér 50 százalékáról legalább 35%-ra, optimális esetben a j rul kterheik az alkalmazottakkal minél arányosabb módon csökkennének.

33. Javasoljuk az ad j v ir s kiszélesítését. Minden adófizető az adóbevallásában felaj nlhatn  ad ja 2%- t nemcsak az egyes alapítványoknak, hanem az egyházaknak és politikai pártoknak is (az ezeknek a szervezetnek juttatott állami támogatások ennek mértékében csökkennének). Ehhez hasonlóan az öregségi nyugd jj rul k nak egy százalékáról is rendelkezhetne valamelyik sz l je számára, amennyiben az nyugdíjaskorú.
34. Támogatjuk, hogy az adóelőleg (negyedévenkénti) fizetési kötelességének határa az érvényes 2500 euróról 10 ezer euróra nőjön.
35. Szorgalmazzuk, hogy a nem bérjellegű juttatások után a munkáltatónak ne kelljen járulékot fizetni.
36. Javasoljuk, hogy  sztorsz ghoz hasonlóan az újra befektetett nyereség legyen adómentes, ez nagyban előmozdítaná a beruházásokat.
37. Hogy véget vessünk a hatalmas  facsal soknak, átmenetileg bevezetn nk az általánosan alkalmazott fordított  fafizet st (az  n. reverse charge): a vállalkozások egymás között már nem fizetnék ezt az adónemet, csak a termelési/értékesítési lánc végén lévő végső felhasználó fizetne, gyakorlatilag a kiskereskedelemben, az üzletekben a vevő (egy uniós irányelv ezt 2022 nyaráig megengedi a 17,5 ezer euró feletti értékű tranzakcióknál). Ezzel megszűnne a nagyméretű áfa-visszaigénylések lehetősége, és egyben nagyban visszaszoruln nak az  n. k rhintacsal sok, n ne az  fabev tel.

V llalkoz bar t  zleti környezet, ügyfélbarát ügyintézés

38. Javasoljuk, hogy az adótörvények és a vállalkozások bürokratikus terheit megv ltoztat  legfontosabb jogszabályok évente csak egyszer, január elsejétől v ltozhassanak, kerülendő törvények állandó, főleg a kis- és közepes vállalkozások számára szinte követhetetlen módosításait. (Ebből csak a t rv nym dos t sban külön indokolt módon, kivételes esetekben lehetne elt rni.)
39. Megsz ntetn nk a munkahelyi egészségügyi szolgálatot az I.  s a II. rizik kateg ri ba tartozó cégek esetében (a III.  s IV. kategóriába tartozóknál maradna a szolgálat).
40. Javasoljuk a minimálbér 6 sávjának, a Munka Törvénykönyvében lévő  n. koefficienseknek az eltörlését – egy egységes minimálbér maradna.
A minimálbér a megelőző időszak országos átlagbérének 50%-a lenne (a jelenlegi, már a munkahelyeket komolyan veszélyeztető, 2021-t l bevezetni tervezett 60% helyett), de ettől az átlag feletti munkanélküliségű régiókban a megyei önkormányzatok, illetve a helyi önkormányzatok alacsonyabb szintet is meg llap thatn nak.
A minimálbér növelése automatikusan növeli a minimálbérből levezetett k l nbz  bérpótlékok nagyságát is, de ezeket a Smer-kormányok m g százalékosan is jelentősen megemelt k,  gy duplán emelkednek, m g komolyabb veszélyt jelentve a munkahelyekre. Ezért javasoljuk ezek csökkentését és egységesítését, a hétvégi, ünnepi munkáért és az éjszakai m szak rt egységesen a minimálbér 30%- t kitevő bérpótlék járna.
Megsz ntetn nk a kötelező étkezési jegyeket (a munkaadó választhat a készpénzes fizet s és az utalványok között, vagy biztosítja az  tkez tet st)  s a cégek által (az alkalmazottak száma alapján) fizetett TV és rádió előfizetési d jokat.

41. Az egyéni vállalkozók számára önkéntessé tennénk a betegbiztosítási járulék fizetését.
42. Egy általános egyéni vállalkozói engedély megteremtése, amelynek keretében bármilyen munka végezhető, amit nem szabályoznak külön az egyes mesterségekhez és tevékenységekhez kötött vállalkozói engedélyek. A kötött vállalkozói engedélyek számának csökkentése.
43. A megbízási szerződések egyszerűsítése egy típusra.
44. A jelenlegi törvény 48 órában határozza meg (túlórákkal együtt) az alkalmazottaknak a maximális munkahetét, miközben bárkinek lehet másodállása, megbízási szerződéses munkája vagy akár egyéni vállalkozása e mellett. Így a törvény csak azokat akadályozza, akik a munkahelyükön akarnának többet dolgozni, ezért javasoljuk a 48 órás limit megemelését.
45. Szükség van a vállalkozók által a hivataloknak küldött jelentések egyszerűsítésére: az összes jelentést egy határidővel, egy internetes honlapra tölthessék fel.
A kis- és közepes vállalkozások esetében meg kell szüntetni egy sor, a hivataloknak feleslegesen küldött jelentést, kimutatást, például a nyitvatartási és munkaidőről, a cégek tevékenységéről és szervezeti felépítéséről stb.
46. „Egy jön – egy megy” elv: minden új bürokratikus terhet növelő jogszabály elfogadásakor meg kell szüntetni egy már létező kötelezettséget, előírást.
47. „Sunset” klauzula – minden új bürokratikus terhet növelő jogszabály csak három évig legyen érvényes, utána újra vissza kell térni hozzá, és a parlamentnek újra meg kell szavazni a meghosszabbítását.
48. Vissza kellene állítani a szakszervezetek reprezentatív jellegét – a szakszervezeti vezetőknek igazolniuk kellene a vállalaton belül, hogy legalább az alkalmazottak egyharmadát képviselik. Támogatjuk a kollektív szerződések decentralizált jellegét, azok csak az adott vállalatokon belül legyenek érvényesek, ahol a munkaadók és szakszervezetek megegyeztek, ne lehessen kiterjeszteni őket egész ágazatokra vagy az azokban tevékenykedő más cégekre.
49. Javasoljuk, hogy a 400 m² feletti közszolgáltatást nyújtó intézményekben legyenek nyilvános WC-k az ügyfelek számára.

Visszatérés a jogállamhoz és korrupcióellenes harc

50. Az állam és a gazdasági szereplők működését és gazdálkodását ellenőrizni hivatott független szervezetek (alkotmánybíróság, nemzeti bank, hálózati szabályozó hivatal, számvevőszék, közbeszerzési hivatal stb.) vezetőinek és tagjainak megválasztása legyen nyílt, átlátható folyamat. Támogatjuk a jelöltek nyilvános meghallgatását, részletes szakmai életrajzaiknak és vagyonnyilatkozataiknak nyilvánosságra hozását. Az ilyen intézmények vezetőit és vezetőségi tagjait több szervezet jelölhesse/választhassa (például a kormány, parlament, köztársasági elnök, szakmai szervezetek), és hivatali idejük ne essen egybe, lehetőleg fokozatosan, valamilyen kulcs szerint cserélődjenek. Ezzel megelőzhető, hogy egyetlen kormányzat kinevezhesse és átpolitizálhassa egy független intézmény vezetését. Határozottan elutasítjuk, hogy az ilyen intézmények élére olyan kiszolgált politikusok kerüljenek, akiknek nincs az adott szakterülethez kapcsolódó korábbi komoly szakértői, tudományos tevékenységük (ahogy ez megtörtént a jegybank, a hálózati szabályozó hivatal, ill. részben az alkotmánybíróság esetében is).
51. Támogatjuk a vagyonbevallások megszigorítását, következetes ellenőrzését és nyilvánosságra hozatalát a politikusok, bírók, ügyészek, rendőrségi vezetők, vezető hivatalnokok és családtagjaik estében. Ha valamilyen értékes vagyontárgyat nem vallanak be, akkor az váljon

automatikusan állami tulajdonná. Általánosan legyen érvényes bizonyos összeghatárok felett, hogy ha valaki nem tudja igazolni saját vagyontárgyainak eredetét, akkor ezek tulajdonjoga az államra száll.

52. Szükség van a közbeszerzések szabályainak átfogó átalakítására közösen a Közbeszerzési Hivatal és a különböző kutatóintézetek, think tankek szakértőinek bevonásával, különös figyelmet fordítva a leginkább rizikós területekre, mint a közsféra informatizációja, a védelmi beszerzések és a nagy összegű infrastrukturális beruházások.
- Külön hangsúlyt kellene helyezni arra, hogy a közbeszerzést elnyerő cégek használható és működőképes termékeket szállítsanak le az államnak – az elmúlt években az informatikai/digitalizációs beszerzéseknél hatalmas összegek úsztak el haszontalan, működésképtelen, az ügyfelek által alig használt applikációkra.
53. A magánberuházások állami támogatását le kell szűkíteni az elmaradottabb, magasabb munkanélküliséggel jellemezhető régiókra, és bizonyos számú új munkahely megteremtéséhez kell kötni. Elfogadhatatlan, hogy ezeknek a támogatásoknak a többsége a múltban az ország fejlettebb vidékeire áramlott, ráadásul úgy, hogy sokszor nem vagy alig teremtettek új munkahelyeket. Az egy munkahelyre eső támogatás nagyságának felső határt kell szabni.
54. Hosszabb távon szükségesnek tartjuk az állami bértábla felszámolását, és a menedzsmentszemlélet, valamint a teljesítményalapú bérezés elterjedését az állami fenntartású intézményekben. Ez egy hosszú folyamat lesz, amelynek az elején több területen kivételt kell tenni a bértábla alól – olyan területeken, ahol a bértábla ellehetetleníti, hogy megfelelő minőségű dolgozókat vegyenek fel, mert az általa megengedett bérek teljesen versenyképtelenek a magánszektorral.
55. Szükség van a még mindig sztálinista modell szerint működő Főügyészség átfogó reformjára. A főügyész személyére több intézmény tehetne javaslatot, a jelölteknek nyilvános meghallgatáson kellene bemutatniuk és megvédeniük programjukat. A többi ügyészt is bizottságok válasszák ki, és az ügyészeknek is véletlenszerűen, számítógépes rendszer ossza ki az ügyeket, akár csak a bíróknak. A főügyész nem vehetné el az ügyet az azt felügyelő ügyésztől, és nem adhatná azt másik ügyésznek, vagy vonhatná el a saját hatálya alá, és nem állíthatná le az egyes ügyekben zajló vizsgálatokat. Az ügyészek döntőseit és azok indoklásait (a múltbélieket is) nyilvánosságra kell hozni, és egy felhasználóbarát elektronikus adatbázisban kikereshetővé tenni.
56. A rendőrségnél az ügyészséghez hasonlóan, nyilvános meghallgatásokon bizottságoknak kell döntenie az országos és regionális vezetők kiválasztásáról.
57. Létre kell hozni egy Legfelsőbb Közigazgatási Bíróságot, amely az államigazgatást érintő perek mellett ítélezhetne a bírók, ügyészek, rendőrségi vezetők, vezető hivatalnokok ügyében, lefolytatná ellenük a disziplináris eljárásokat.
- Támogatjuk, hogy a bírók arcukkal is vállalják döntéseiket a médiákban, elfogadhatatlannak tartjuk, hogy sokszor nem ismerhetjük meg azoknak az arcát, akik mindenki, így mi felettünk is ítélezhetnek.
58. Engedélyezni kell a parlamenti vizsgálóbizottságok felállítását, amelyek különböző ügyeket, például korrupciós botrányokat tárhatnának fel, a külföldi példákhoz hasonlóan tanúkat idézhetnének be eskü alatt tett vallomástétel céljából (ennek megtagadása vagy a hamis tanúzás a bíróság előtt tett hasonló cselekedetnek minősülne), dokumentumokat kérhetnének ki az állami intézményektől stb. Ha államtitkokat nem érintő kérdéseket vizsgálnának, a meghallgatások nyilvánosak lehetnének.

59. Meg kell erősíteni a lakóingatlan vásárlók pozícióját az ingatlanfejlesztő és ingatlankezelő cégekkel szemben – hogy ne történhessen meg az, hogy a jótállást ne lehessen érvényesíteni az érintett cégek alacsony alaptőkéje miatt.
60. Javasoljuk, hogy az ingatlanok tulajdonjogával kapcsolatos változtatási kérelmet csak hitelesített aláírással lehessen beadni (ellenkező esetben a kataszteri hivatal a kérelmet automatikusan elutasíthatja). Ezzel szeretnénk visszaszorítani a fiktív, illetve időhúzásra játszó, az ingatlan szándékos blokkolása céljából beadott kérelmeket.
61. A tevékeny megbánás lehetőségének törlése a Büntető Törvénykönyvből (86 §) nagy összegű adócsalások (áfacsalások) esetében (az elkövető emiatt megúszhatja azzal, hogy utólag, amikor rájönnek a csalásra, és értesítik erről, befizeti az elcsalt adót – lásd a Bašternák-ügyet).
62. Támogatjuk azt az elképzelést, hogy a nagy összegű állami megrendelést kapó vállalatok, illetve azok végső felhasználói ne birtokolhassanak médiákat. Ellenkező esetben nagyon erős a készlet, hogy a kezükben lévő médiákat felhasználhassák a politika befolyásolására, hogy (még több) állami megrendeléshez jussanak.

Szociális szféra és egészségügy

63. Szükségesnek tartjuk a munkaerőpiacra lépő fiatalok automatikus beléptetését a 2. nyugdíjpillérbe (ahogy ez a rendszer megalkotásakor működött), méghozzá a hosszabb távon nagyobb hozamot biztosító részvény, ill. indexált alapok valamelyikébe – az automatikusan beléptetett pályakezdő fél évig önként dönthet a rendszer elhagyásáról. (Másik alapba vagy másik pénztárba természetesen a többi takarékoskodóhoz hasonló feltételekkel léphet át.)
64. A második nyugdíjpillér szerepét az oda áramló nyugdíjjárulékok növelésével is meg kell erősíteni, arra kell törekedni, hogy a befizetések aránya fokozatosan elérje az eredeti szintet (amit a második Fico-kormány radikálisan kevesebb mint a felére csökkentett).
65. Lehetővé szeretnénk tenni, hogy megfelelő mennyiségű megtakarítás megléte esetén a biztosítottaknak (ha így akarják) már azelőtt elindulhasson a második pillérből folyósított nyugdíj/életjáradék kifizetése, mielőtt még az első pillérből is kapnának nyugdíjat, vagyis a nyugdíjkorhatár elérése előtt. Emellett nagyobb megtakarítások megléte esetében nagyobb mozgásteret hagynánk a 2. pilléres megtakarítások felhasználásának módjára.
66. Véleményünk szerint a második pillér mellett az egyéb takarékoskodási formákat is meg kell erősíteni. Az önkéntes harmadik nyugdíjpillérben takarékoskodók által igénybe vehető adóalapból leírható tételt (2020-ban éves szinten mindössze 180 euró) fel kell emelni legalább 500 euróra, és lehetővé kell tenni, hogy más, harmadik pilléres megtakarítással nem rendelkező, viszont egyéb takarékoskodási formákat használók (életbiztosítások, hosszú távú takarékoskodás) is igénybe vehessék. Abból kell kiindulni, hogy az államnak ösztönözni és támogatni kell a felelősen cselekvő, saját időskorukról gondoskodni kívánó embereket.
67. Az általunk támogatott, a dolgozók által a Szociális Biztosítónak befizetett első pilléres nyugdíjjárulékból valamelyik szülőjüknek felajánlható 1%-os részesedés a korábbi gondos szülőket jutalmazza. Minél több, sok járulékot fizető munkavállalót nevelt fel korábban egy idős ember, annál nagyobb juttatásra számíthat tőlük.
68. Megteremtjük az idősek számára méltányos fordított jelzálogkölcson törvényi feltételeit – az idősek ingatlanára a bank jelzálogjogot szerez, de életük végéig az ingatlanban lakhatnak, és rendszeres (adómentes) életjáradékra vagy egy egyszeri nagyobb összegű juttatással párosuló életjáradékra lesznek jogosultak. Sokaknak ez garanciát jelenthet a méltó körülmények között megélt öregkorra.

69. Az államilag megszabott nyugdíjkorhatár meghatározásakor vissza kell t rni a korábbi mechanizmushoz, a korhatár a várható élettartammal párhuzamosan növekedne.  gy ugyan a dolgozók egy idő után valamivel később vonulnának nyugdíjba, de megakadályozható, hogy kisebb nyugdíjat kapjanak. Ameddig ez nem megoldható, el  kell segíteni a korhatáron t li önkéntes munkavállalást, akár a jövedelem j r l kmentess g vel is, illetve a nyugdíj melletti munkát. Ez utóbbi az alkalmazottaknak adott j r l kmentes alappal összhangban bizonyos szintig j r l kmentes lenne, az egységesített megbízási szerződések keretében megvalósítható. Fontos, hogy a nyugdíjkorhatárra mint lehetőségre ( s nem pedig kötelezettségre) tekintsünk.
70. Gyorsan öregedő tarsadalmunk egyik megoldatlan és egyre növekvő problémája a hosszú távú időskori gondoskodás: nincs elég pénz, kapacitás, dolgozó és a finans roz s sem tisztázott, vagyis nem világos, hogy az állami egészségügyi biztosításból vagy a szociális kiadásokból kell-e finans rozni, a rászorulók gyakran elvesznek az intézmények között, vagy a várólisták miatt be sem jutnak oda. Ez egy komplex probléma, de előrelépést jelenthetne, ha az időskorú  poltakhoz k tn nk bizonyos összegeket, annak függvényében, hogy milyen típusú ellátást igényelnek (például kórházi beavatkozás utáni rehabilitáció és lábadozás kórházi osztályon, idősotthonban történő elhelyezés vagy otthoni ápolás az önmagukról gondoskodni nem tudóknak, és speciális intézetben történő elhelyezés a szakápolást igénylők, például a Parkinson-k rban és Alzheimerben szenvedő vagy az időskori demenciával küzdő embereknek). A fenti probl mat pusokhoz társított összegeket az idősek magukkal vinn k azokba az intézményekbe, ahol ápolást kapnak. Ezzel gyakorlatilag egyenlő szintre emeln nk az állami/önkormányzati és magán szociális otthonoknak adott támogatást, de természetesen ez utóbbiaknak az engedélyhez jutáshoz meg kell felelni k bizonyos minőségi, átláthatósági és hatékonysági feltételeknek. De az otthoni gondoskodást nyújtó családok is megkapnák ugyanazt a támogatást (az őket segítő, az időseket rendszeresen otthon látogató szociális ápolókkal megosztva).
71. Fel kell számolni a szociális rendszer legkirívóbb deformációit! Az  llam nem jutalmazhatja jelent s összeggel a felelőtlenséget, ezért bevezetn nk, hogy az egyszeri születési támogatás (csaknem 830  )  sszege ne legyen meg telhet  azoknak az anyáknak, akik a szüléskor kiskorúak voltak. (A jelenlegi helyzetben, ha bírósági döntésben felruházzák szülői jogokkal a 16 év feletti kiskorú anyát, akkor jogosult lesz a támogatásra, akárcsak a szülői seg lyre és gyerekseg lyre is.) Az is abszurd, hogy a kiskorú anya kaphat gyerekseg lyt, miközben a szülei utána is tovább kaphatják a gyerekseg lyt, ez utóbbi jogosultságot megs ntetn nk.
72. A sz l knek a gyermek hároméves koráig alanyi joga jár állami támogatást, amely 2020-t l kétszintűvé v lik,  talak tan nk h romszint v . Továbbra is 370 euró járna azoknak, akik a sz l s előtt (a megelőző két évben legalább 270 napot) j r l kfizet k voltak, 270 euró pedig a többieknek, de nekik is rendelkezniük kellene legalább 200 napos munkaviszonnal vagy legalább középiskolai végzettséggel. Ha ezek egyikét sem tudják felmutatni, egy harmadik csökkentett szintű 170 eurós szülői támogatásra lennének jogosultak.
73. Az egészségügyben szükség van a források lassú fokozatos növelésére az állam által biztosított emberek után a biztos t knak átutalt összegek növelésén keresztül, de ennél is nagyobb szükség van a rendszerben lévő pénzek hatékonyabb el k lt s re. Ehhez egy sor reform szükséges, legfőképp végre pontosan meg kell határozni az állami eg szs gbiztos t sb l teljes mértékben vagy részben finans rozott egészségügyi ellátás k r t, amelyet minden páciens egyenlő mértékben és alanyi joga igénybe vehet.

74. Ezen a pontosan definiált standard ellátáson felül igénybe vett szolgáltatásokért pluszbiztosítással és szabályozott készpénzben fizetett illetékekkel, illetve külön magánbiztosítással lehet fizetni a versengő biztosítók által kínált különböző csomagok keretein belül. Az állam ahelyett, hogy tiltja az egyes díjakat, inkább szabályozhatná a nagyságukat, például nem ellenezzük az előjegyzési (pontos időpontra szóló) díj visszaállítását.
75. A lényeg az, hogy a páciensek kiválaszthassák a körzeti orvosukat és biztosítójukat, a biztosítók különböző csomagokkal versengjenek a páciensekért (és motiválni tudják őket a megelőzés érdekében kedvezőbb csomagok felkínálásával), miközben az egészségügyi intézmények versenyezzenek azért, hogy a biztosítók hozzájuk küldjék a pácienseket.
76. Szükség van a kemény költségvetési korlát bevezetésére az állami kórházaknál, hogy megakadályozzuk az állandó eladósodás és az ismételt állami mentőcsomagok ördögi körének folytatódását. Az intézmények részvénytársaságokká alakulnak, egy részük később magánosítható, menedzsmentjük növekvő szankciókba ütközik, ha újratermeli az adósságokat. (Az estleges magánosítás Dél-Szlovákiában nem hozna jelentős változást, mert a legtöbb kórházat már így is magánbefektetők üzemeltetik, lásd a dunaszerdahelyi, galántai, komáromi, lévai, rimaszombati, rozsnyói, nagymihályi és tóketerebesi kórházakat, de számos megyeszékhelyen – Kassán, Besztercebányán és Pozsonyban – lévő kórházat is.)
77. Feldaraboljuk és privatizáljuk a csaknem monopolhelyzetű állami egészségbiztosítót (VŠZP), hogy igazi versenyt teremtsünk az egészségbiztosítás piacán.
78. A további egészségbiztosítók piacra lépését meg kell könnyíteni, ezért csökkentjük az előírt alaptőkét, a páciensek létszámát, és nem lesz kötelező a biztosítónak egész Szlovákia területén a minimális ellátóhálózathoz tartozó összes intézménnyel szerződést kötnie (de minimum egy nagyobb régiót, illetve az egészségügyi ellátórendszer teljes vertikumát le kell fednie).
79. Egyetértünk a kereszttulajdon megtiltásában, de csak korlátozott mértékben: egy vállalatcsoport tulajdonolhat kórházakat, rendelőintézeteket, gyógyszertárak hálózatát együtt is, de ezek valamelyikének birtoklása ki kell, hogy zárja azt, hogy egészségbiztosítót is üzemeltessen. Fontos azonban, hogy a Monopolelles Hivatal minden piaci szegmensben határozottan fellépve megakadályozza, hogy egy vállalat túlságosan nagy részesedést szerezzen (például a regionális kórházak vagy a gyógyszertárak piacán).
80. Javasoljuk az önkéntes véradók anyagi támogatásának bevezetését.

Oktatás és kultúra

81. Az oktatási szféra hosszú évek óta kritikusan alulfinanszírozott, ezen változtatni kell, ezért javasoljuk, hogy a kezdő pedagógusok bére legalább a nemzetgazdasági átlagbér szintjét érje el. Hasonlóan a PhD. fokozattal rendelkező főiskolai tanárok bére is el kellene, hogy érje a diplomás átlagbér szintjét. Az iskolarendszerben a béremelésre az állami normatíva megemelésével kell fedezetet biztosítani.
82. Az iskolarendszer működtetése és finanszírozása a legfelsőbb szinteken megoszlik az oktatási és a belügyi tárca között. Az iskolafenntartóknak juttatott állami pénzek teljesen irracionális és rendszeridegen módon az iskolák nagy része esetében a belügyminisztériumon folynak keresztül, ezt eltörölnénk, a pénzek kizárólag az oktatási tárcaán keresztül mennének. A helyi államigazgatásban a megyeszékhelyeken működő járási hivatalokon belüli oktatási osztályok két minisztérium alatt vannak: a belügyi (ide tartoznak a járási hivatalok és alkalmazottjaik) és az iskolaügyi (ott határozzák meg, mit kellene csinálniuk az alkalmazottaknak). Ez számos probléma forrása, jobb lenne visszatérni a kizárólag az oktatási tárca alatt lévő specializált

megyei iskolaügyi hivatalokhoz. Így az iskolarendszer irányítása és finanszírozása újra egy minisztériumon belül lenne. Emellett javasoljuk azt is, hogy a belügy ne legyen iskolafenntartó, ezeket a kompetenciákat adja át a bilingvális gimnáziumok esetében a megyéknek, a többi oktatási intézmény (főleg a speciális iskolák) esetében pedig az iskolaügyi minisztériumnak.

83. Javasoljuk a tankönyvkiadás és -terjesztés liberalizációját: az iskolák maguk válasszanak az engedélyezett tankönyvekből, amelyeket a versenyző kiadók kiadnak és a tankönyvterjesztők terjesztenek. A tankönyvekre idáig elköltött pénzt az iskolák egy csomagban vagy az állami normatíva részeként megkapnák, és maguk döntenének az elköltéséről. A különböző iskolákban a különböző igényekhez mérten eltérő tankönyvek lennének alkalmazhatók, a magyar iskolák esetében a szlovák tankönyvek fordításai helyett kifejezetten a magyar iskolásoknak szánt tankönyvek is. Ezekben a földrajzi és személyneveket szabadon, a magyar nyelv szabályai szerint kell használni. A magyar iskoláknak szánt történelemkönyvek egyben többet foglalkozhatnának a magyar történelemmel.
84. Az oktatásban szemléletváltásra van szükség, a tananyag „átvétele”, memorizálása, vagyis az univerzális tudás elsajátítása helyett inkább a képességek fejlesztésére (kritikus gondolkodás, szövegértés, információk megszerzése és feldolgozása, problémamegoldás, csapatmunka, kommunikációs képességek, nyelvtudás) kell helyezni a hangsúlyt. De mivel szerintünk nem fentről kell megmondani, hogy ez miként történjen, ezért jóval nagyobb szabadságot adnánk az iskoláknak a tananyag, a módszerek és az oktatás (tantárgyak) struktúrájának megválasztásában (és a tankönyvek kiválasztásában is, lásd az előző pontot). Ehhez szükséges a kötelezően előírt tananyag szűkítése is.
- Továbbá javasoljuk, hogy a pedagógusoknak kötelezően előírt óraszámok tantárgyanként eltérően legyenek meghatározva (az intenzívebb munkát, több felkészülést és órák utáni munkát igénylő tárgyaknál kisebb óraszámot javaslunk).
85. Az iskolarendszernek komoly szerepe van abban, hogy a valós élet kihívásaira is felkészítse a diákokat. A demokráciának demokratákra, a piacgazdaságnak felelős pénzügyi döntések meghozatalára képes állampolgárookra van szüksége, akik nem dőlnek be az álhíreknek, propagandának, nem esnek adósságcsapdába, és nem lesznek szélsőséges eszmék követői. A tantervben ezért nagyobb szerepet kell szánni a politikának (demokráciára való nevelés), a pénzügyi és információs ismereteknek, valamint a modern történelemnek (beleértve az Európai Unióról szóló ismereteket is).
86. Az iskolaigazgatók megválasztását visszautalnák az iskolatanácsok kizárólagos jogkörébe.
87. A pozitív törvényi változtatások után is van mit egyszerűsíteni és könnyíteni az ún. duális képzés rendszerén a munkáltatókkal és az iskolákkal együttműködve, például javasoljuk, hogy a diákok ne csak az első félévben léphessenek be a rendszerbe, hanem később is.
88. Támogatjuk a hátrányos helyzetű roma gyermekek inkluzív oktatását a bevált módszerek, általános, rendszerszintű alkalmazásával és állami finanszírozásával: az óvodába járás támogatása, asszisztensek alkalmazása (ha kell, roma nyelven beszélő, roma közösségből való pedagógusok), ha szükséges, akkor az iskola nyelvének külön oktatása a roma anyanyelvű tanulóknak (az ilyen diákok után járjon magasabb normatíva vagy külön támogatás az oktatóknak), egész napos oktatás (napközis foglalkozással), és a közösségi művelődési és szabadidőközpontok támogatása, amelyek az iskola után is foglalkoznak a gyerekekkel (és gyakran a szüleikkel is).

Az iskoláknak bizonyos számú diák után garantálni kellene az asszisztensek és pszichológusok alkalmazásának költségeit – a több hátrányos helyzetű diákot oktató iskolák nagyobb számú asszisztensre és pszichológusra (illetve ezek bérköltségeire) lennének jogosultak.

89. Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a szellemi fogyatékkal élők oktatására létrehozott speciális iskolák és osztályok továbbra is gyakran a hátrányos helyzetű családokból származó, jórészt telepen élő roma gyermekek lerakatává válnak. Ennek számos oka van, de a legfontosabb a gyerekek sorsáról döntő diagnosztikai centrumok és a speciális iskolák gyakori intézményi és perszonális összefonódása, valamint az ilyen iskolák anyagi érdekeltsége (megemelt normatívát kapnak diákjaik után). Erre a problémára rendszerszintű megoldást kell keresnünk szakmai párbeszéd keretében.
- Emellett azonban együtt kell élnünk azzal, hogy számos iskolában a hátrányos helyzetű roma tanulók alkotják a diákok többségét vagy túlnyomó többségét, és ezeknek az iskoláknak a jó részét nem lehet „deszegregálni”. Például azért, mert az iskolaköteles gyerekek többsége az adott településen, kistérségben hátrányos helyzetű roma. Itt sem szabad azonban rezignálni, ezekben az iskolákban is minőségi oktatásra kell törekedni (az előbbi pontban vázoltak szerint). Természetesen ott, ahol a szegregáció egyes iskolákon vagy településeken belül felszámolható, ott erre kell törekedni.
90. Támogatjuk a bölcsődék számának növelését, mert ilyen intézmények gyakorlatilag nem léteznek az országban. Szükség van az óvodai férőhelyek növelésére is a demográfiai prognózisokkal összhangban. A cél az, hogy hosszabb távon minden három év feletti gyermeknek legyen garantált óvodai férőhely, ha a szülei járattani akarják az oviba. A kötelező óvodalátogatást viszont megszüntetnénk, mert ez esetben egy specifikus problémára (hátrányos helyzetű gyermekek alacsony jelenléte az óvodákban) az állam mindenkire vonatkozó általános kötelezettséggel válaszolt. A probléma megoldásához a hátrányos helyzetű gyermekeket kellene becsábítani az óvodákba ahelyett, hogy mindenkinek kötelezővé teszik őket.
91. A magyar iskolahálózat szervezésében és a módszertani (didaktikai) tanácsadásban és továbbképzésekben egy önálló magyar módszertani központra van szükség. Ez a szlovák tantervekből kiindulva, de azt a magyar iskolák és diákok specifikus igényeihez szabva támogatná a magyar iskolák kerettanterveinek kialakítását.
92. A magyar iskolákban a szlovák nyelvet mint második, idegen nyelvet oktassák, ahol a reális, mindennapi kommunikáción legyen a hangsúly.
- Az államnyelv oktatása miatt a magyar tanulók nem kerülhetnek hátrányba szlovák társaikkal szemben, a szlovák oktatása nem jelentheti azt, hogy a magyar iskolákban jóval kevesebb idő jut más idegen világnyelvek, ill. egyéb tantárgyak oktatására. Ha általában csökken a kötelező tananyag, akkor ez megoldható, de az átlagosnál valamivel magasabb óraszámra és több tanárra van szükség, és e miatt javasoljuk, hogy a nemzetiségi iskolák kapjanak a jelenleginél is magasabb normatívát.
93. A magyar iskolák pedagógiai dokumentációja és a tantervek kidolgozása csak magyar nyelven történjen, így (a digitalizáció ellenére is) jókora bürokratikus tehertől szabadíthatjuk meg a pedagógusokat. Szlovák fordításra csak a legfontosabb dokumentumok, pl. bizonyítványok, oklevelek, igazolások esetén van szükség.
94. A kis létszámú iskolák megmentéséhez, vagy a menthetetlenek esetében a megmaradó diákok problémáinak megoldásához komplex programokra van szükség iskolabuszprogrammal, beiskolázási programmal, kollégiumprogrammal és ösztöndíjprogrammal. Ennek koordinálására alkalmas lehet a fent említett magyar módszertani központ.
95. A szellemi és testi fogyatékkal élő gyermekek középiskolai továbbtanulása gyakorlatilag megoldatlan kérdés a szlovákiai magyar iskolarendszeren belül, ezért szakmai párbeszédet szorgalmazunk ennek a kérdésnek a megoldására.

96. Támogatjuk a kisebbségek kultúrájáról szóló tankönyv megszületését, egy közös szlovák–magyar történelemkönyv kiadását, és közös tanulmányi programok szervezését, ahol szlovák és magyar diákok jobban megismerhetik egymást.
97. A közszolgálati televízió műsoraiban a magyar nyelvű adást a lakosság számának megfelelő arányúra kell növelni, a közszolgálati rádió nemzetiségi adása (Pátria rádió) tekintetében pedig javítani kell a sugárzás minőségén, hogy az megfelelően, jó minőségben lefedje a nemzetiségek lakta régiókat.
98. A Kisebbségi Kulturális Alapot meg szeretnénk tartani, tovább erősítve benne az önkormányzati elemeket és növelve az átláthatóságát (a pályázatok bírálata, és utólagos kiértékelésük is legyen nyilvános).
99. Kezdeményezzük, hogy kiemelt kulturális intézményeink (mint például a Komáromi Jókai Színház) és rendezvényeink (például a Tompa Mihály Országos Verseny) állandó jellegű, kiszámítható állami finanszírozásban részesüljenek. Az intézmények és rendezvények körét, és a támogatás módját szakmai és társadalmi vita keretében kellene meghatározni.

Kisebbségi jogok és nyelvhasználat

100. Szükségesnek tartjuk egy átfogó, egységes kisebbségi törvény elfogadását, amely definiálja a közösségeket és alapvető jogait, nemzeti szimbólumaikat, valamint a közéletben való hatékony részvételük különböző módjait.
101. Az államnyelvről szóló törvényt és a kisebbségek nyelvhasználatáról szóló törvényt össze kell vonni egy közös, a hivatalos nyelvek használatáról szóló törvénybe, amelyben a szlovák nyelv többé nem lesz formálisan a többi fölé emelve. Hivatalos nyelv lesz mind a szlovák (országosan), mind a magyar (regionálisan), esetleg a ruszin és a roma. A törvény nem korlátozhatja bármelyik nyelv (akár nem elismert, törpe kisebbségek által használt nyelv) használatát, csupán azt írhatja elő, az állami szervek milyen nyelveken kötelesek szolgáltatásokat nyújtani, és ezeknek a nyelvi jogoknak a biztosítására az állam milyen lépéseket tesz, milyen módon segíti elő és támogatja ezt a célt.
102. A magyar nyelv a szlovák nyelvvel egyenrangú hivatalos nyelv lenne azokon a településeken, ahol a magyar anyanyelvű lakosok aránya eléri vagy meghaladja a 15%-ot (mivel nyelvhasználati jogokról van szó, logikus a nemzetiség helyett az anyanyelv mint kritérium használata). A magyar hivatalos státusa azokra a járási és megyei székhelyekre is vonatkozna, amelyeknek a területi hatálya alá ilyen magyar községek esnek. Ahol a magyar hivatalos nyelv, ott minden közfelirat kétnyelvű lenne. Ez vonatkozna az útjelző-táblákra, közszolgáltatást nyújtó szervek és szervezetek tábláira, és az üzletek, vendéglők és más szolgáltatók felirataira is. Ahol a magyar hivatalos nyelv, ott a magyar nyelvű ügyintézés garantált a közigazgatási szervek, a közszolgáltatók (vízművek, gázművek stb.), egészségügyi és szociális intézmények, Szociális Biztosító, közlekedési vállalatok (vasút, busztársaságok), posta, rendőrség, tűzoltóság és katasztrófavédelem előtt. Az ügyintézéshez használt űrlapok, nyomtatványok kötelezően kétnyelvűek, illetve, ha ez nem praktikus, minden helyi hivatalos nyelven elérhetőek. A törvényben megjelölt kötelezett szervekhez mindenki szabadon fordulhatna a helyi hivatalos nyelvek bármelyikén, és választ ezen a nyelven kapna (fordítás nem szükséges, de ha lenne, a beadvány nyelvén, ill. az ügyfél által az eljárás során választott nyelven kiállított döntés élvezne elsőbbséget). Az eljárás magasabb szinten az első fokon választott nyelven folytatódna tovább. Dokumentumokat hivatalos szerveknek az ország bármelyik hivatalos nyelvén be lehetne

nyújtani. Az esetleges fordítás költségeit (pl. a Legfelsőbb Bíróság előtt) az állam állná. A bírósági eljárások is mindegyik hivatalos nyelven folyhatnának. Büntetőügyekben a terhelt választ, polgári peres eljárásokban a felperes (ill. mindkét fél használhatja a saját nyelvét).

103. A magyar szóbeli ügyintézés biztosítása érdekében az állam aktív humánerőforrás-politikát folytatna: nyilvántartja a közalkalmazottak nyelvi képességeit; fejleszti azt (tanfolyamokkal); előnyben részesíti a hivatalos nyelvek elsajátítását (pl. nyelvi pótlék); a több hivatalos nyelvel rendelkező területeken aktívan elősegíti és előnyben részesíti a több hivatalos nyelven beszélő alkalmazottak felvételét. Ennek érdekében megszabja, milyen pozícióra milyen nyelvi képességekkel rendelkező alkalmazottakra van szükség ahhoz, hogy zavartalanul biztosítani lehessen az ügyintézés minden nyelven.
104. A hivatali ügyintézésnél a magyar nyelvhasználat megkönnyítése érdekében szorgalmazzuk, hogy a hivatalnokok kitűzött viseljenek, ahol a nevük mellett fel van tüntetve a nyelvtudásuk is (például kis zászlókkal jelezve), így a magyar (vagy más nyelvű) ügyfelek egyértelműen azonosítani tudják, hogy kivel tudnak saját nyelvükön is kommunikálni.

Vidékfejlesztés, mezőgazdaság és környezetvédelem

105. Az Európai Unió közös költségvetéséből származó dotációk minél nagyobb része legyen igényelhető alanyi jogon (bizonyos feltételek teljesítése után).
Célunk a minél nagyobb átláthatóság az állami dotációk és földbérletek területén. Javasoljuk egy olyan felhasználóbarát informatikai rendszer kialakítását, ahol bárki egyszerűen rákereshet arra, hogy kik, milyen cégek részesültek állami dotációkban, mikor és mekkora összegben, hogy kik bérelnek földet vagy erdőt az állami földalaptól, mennyit és mennyiért. Ideális esetben ez az adatbázis a kataszteri hivatalokkal is össze lenne kötve.
A fejlesztési támogatások nagyobb részét átirányítanánk a munkaigényesebb és nagyobb hozzáadott értéket előállító zöldség- és gyümölcsstermesztésbe, speciális növények termesztésébe, illetve az állattenyésztésre. Hasonló módon támogatni kell a helyi feldolgozóipari kapacitások bővítését is.
106. Célunk a szezonális munkák és a brigádmunkák, valamint a távmunka megkönnyítése és olcsóbbá tétele a foglalkoztatási szabályok enyhítésével (bizonyos összeghatárig járulégmentes meghatározott időre szóló megbízási szerződések, diákmunka, duális képzés keretében végzett munka).
107. Támogatjuk az „udvarból történő” árusítás és a végfelhasználóknak való közvetlen eladás megkönnyítését, az így áruható termékek körének és mennyiségének bővítését, akár csak a hagyományos termékek, helyi élelmiszerek és márkaneveik előállítását és forgalmazását, illetve ennek egyszerűsítését. Általánosságban a mezőgazdasághoz, vidékfejlesztéshez vagy a falusi turizmushoz kapcsolódó, a közös uniós normákat meghaladó szabályozást, kötelezettséget, adminisztratív terhet a lehető legnagyobb mértékben ki kellene iktatni, hogy ne akadályozzák az adott ágazatok fejlődését.
108. Szükségesnek tartjuk a földrendezések felgyorsítását, különösen az ebből a szempontból is hátrányos helyzetű déli régiókban, e nélkül nem működik jól a földek bérbeadása.
Az olyan osztatlan közös tulajdonban lévő (úrbéri) birtokok esetében, amelyek nem tudtak átalakulni jogi szubjektummá (például mert a sok ismeretlen tulajdonos miatt nincs meg a tulajdonosok többsége a döntéshez) javasoljuk, hogy az állam gyorsított különleges

f ldrendez si eljárás keretében rendezze az ismert tulajdonosok részesedését, hogy  gy  k reálisan  lni tudjanak tulajdonjogukkal (amely gyakorlatilag blokkolva van).

109. Az  nt z si rendszereket állami tulajdonban hagynánk, de az adott régióban tevekennyked  farmerek társulásainak hosszú távú használatába adnánk – az állami  nt z si vállalat („Hydromelior cie”) ezután megszűnne.
110. Javasoljuk az állattartó nagygazdaságokban az állatok számának maximalizálását, megelőzendő, hogy további – a helyi lakosság sorozatos tiltakoz s hoz vezető –  ri stelepek alakuljanak ki.
111. Az infrastruktúra fejlesztése keretében jóval nagyobb támogatás szükséges a közutaktól elkülönített kerékpárutak építésére. Ez a leginkább környezetbarát, a legeg szs geesebb és a legolcsóbb közlekedési mód. A fejlesztéseket a fejletlen infrastruktúrával (kevés autópálya, modernizált vasút) rendelkező, illetve a falusi turizmus szempontjából attraktív régiókba kell koncentrálni. Mivel a gyors építkezések legfőbb akadályát a rendezetlen és szétaprózott földtulajdon-viszonyok alkotják, ezért javasoljuk a kerékpárutak alatti földek állami kisajátításának lehetőségét (mint a k zutakn l).
112. Minél hamarabb meg kell szüntetni a Felső-Nyitra vidéki barnaszénbányászat állami támogatását és az itt kitermelt sz n h er m ben váló elégetésével megvalósuló villamosáram termelést.
- Támogatjuk a meg j l  energiaforrások fokozatos térnyerését, az épületek energetikai korszerűsítését és mindezek ésszerű állami támogatását. Az ideális az lenne, ha az új erőművek (például napkollektorok, sz ler m vek stb.), de a gyárak is minél nagyobb arányban telep ln nek a volt, m ra kihasználatlan iparter letekre („barnamezős” beruházásként), és nem a termőföldek, erdők k r ra terjeszkedn nek.
113. Támogatjuk a kommunális hulladék minél nagyobb mértékű szelektív gy jt s t és  jrahaszn t s t, ill. energetikai haszn t s t, hogy minél kisebb részben végezze a szem tlerak kban.
114. Folytatni kell a települések ivóvíz- és csatornahálózattal váló ellátását, víztisztítók építését, de a csapadékvíz tárolására is szükség van, a településeken és a mezőgazdaságban egyaránt, de az erdőkben, művelés alatt nem álló területeken is, ahol a csapadékvíz felfogására alkalmas sok kis miniv zt roz kra van szükség (a hirtelen áradások korlátozására).
115. A k rnyezetk im l  technológiák támogatásának a józan  sz határain belül kell maradni, ezért nem támogatjuk a t l drága és alacsony hatékonyságú programokat. Például az elektromos vagy hibrid autók állami támogatását, amelynek keretében az állam az adófizetők pénzéből 8 ezer, illetve 5 ezer eurót ad az 50 ezer eurós határig ilyen járművet vásárló, nyilván jómódú, de minimum felső k zeposzt lybeli személyeknek, miközben az egész akció hatása környezetvédelmi és klímavédelmi szempontból marginális. Vagyis az alacsonyabb jövedelműektől is csoportosít  t pénzt a magasabb jövedelmű aut v s rl knak minimális pozitív környezeti hatással. E helyett javasoljuk inkább az autók LPG meghajtásra váló átalakításának támogatását, ez jóval olcsóbb, és jóval több járművet lehet  gy k rnyezetk im l bb  alakítani.

Külpolitika, biztonságpolitika

116. Szlovákia beágyazottsága az euroatlanti integrációs struktúrákba (Európai Un , NATO) az ország függetlenségének, jólétének, a demokrac a és a piacgazdaság meg r z s nek legfőbb záloga. Ezért mindent megteszünk uniós és NATO-tagságunk meg r z se érdekében.

Támogatjuk az EU és a NATO bővítését, főként Ukrajna és Szerbia esetében. (Ebben a két országban él még nagyobb létszámú magyar nemzetiségű lakosság, amely egyelőre kívül rekedt az integrációs szervezeteken, de Ukrajna esetében az is fontos, hogy szomszédos állam. Ukrajnával kapcsolatban rövidebb távon az EU-hoz való közeledés támogatása a reális cél.)

Jószomszédi viszonyra kell törekedni a szomszédos államokkal – nekünk, magyaroknak, különösen a Magyarországhoz fűződő viszony fontos – a közlekedési összeköttetés javításával, a gazdasági és kulturális kapcsolatok elmélyítésével és a különböző regionális együttműködési platformok, például a V4 ápolásával.

117. Javasoljuk a katonai titkosszolgálat (Vojenské spravodajstvo) megszüntetését. Egyrészt a sorozatos botrányok miatt (az állami vagyon szétlopása és magánzsebekbe vándorlása), másrészt azért, mert egy olyan kis országnak, mint Szlovákia bőven elég egy titkosszolgálat – a jelenlegi SIS keretében működhetne mind a polgári, mind a katonai hírszerzés és elhárítás.
118. Az autokratikus, diktatórikus országokkal is igyekezni kell pragmatikus együttműködést kialakítani, mindenekelőtt gazdasági téren, de ennek érdekében nem feledkezhetünk meg értékeinkről és elveinkről, nem hallgathatjuk el meghunyászkodva velünk szembeni fenntartásainkat. (Ez főleg természetesen Oroszországra és Kínára vonatkozik.)
Környezetvédelmi és gazdasági szempontból hosszabb távon fontos a fosszilis tüzelőanyagok (szén, kőolaj, földgáz) fokozatos felváltása megújuló energiaforrásokra. Ez azonban nem megy egyik napról a másikra, még hosszú évekig rászorulunk a behozatalukra. Csökkenteni kell a kőolaj és a földgáz esetében fennálló függőséget az orosz behozataltól, ezért támogatjuk az alternatív exportútvonalak (vezetékek) kiépítésének folytatását, és ha ez anyagilag megéri, akkor az alternatív kitermelő országoktól való vásárlást is. (Ez utóbbi a nukleáris fűtőanyagra is vonatkozik, amelynél 100%-os a függőség az orosz beszállítótól.)
119. A jelenleginél jóval több figyelmet, emberi és anyagi erőforrást igényel az Oroszország részéről az EU és NATO, illetve tagállamai, így Szlovákia ellen is irányuló, az ún. hibrid háború különböző eszközeit (propaganda és összeesküvés-elméletek terjesztése, szélsőséges szervezetek, paramilitáris csoportok támogatása, kibernetikus hadviselés) használó politika, amelynek célja a NATO és EU egységének aláásása, az integrációs szervezetek belső bomlasztása, a tagállamok és a lakosságuk egymás ellen hangolása, végső soron a transzatlanti és európai integráció szétverése. Szlovákia állami intézményei eddig nagyon keveset tettek ezen a területen, a kormányzat munkáját főleg a civil szféra és a médiák helyettesítették.
120. Az országunk, illetve a NATO és az EU ellen folytatott intenzív orosz „aktív intézkedések” idején komoly kockázatot jelent, hogy külügyminisztériumunk állományának jelentős részét, beleértve volt és jelenlegi nagyköveteket, vezető diplomatákat, külügyminisztereket és uniós biztosunkat a Moszkvai Nemzetközi Kapcsolatok Állami Intézetében (MGIMO) végzett emberek alkotják. Korábban a szovjet, később valószínűleg az orosz titkosszolgálatok is jelentős számban szerveztek be itt tanuló/végzett embereket, nem lehet tudni, hogy kiket. Ez olyan fokú nemzetbiztonsági probléma, amelyet nem intézhetünk el egy kézlegyintéssel, különösen azért, mert nemcsak országunkat, hanem szövetségeseinket is veszélyeztet. Szerintünk megérett az idő arra, hogy korlátokat állítsunk fel az itt végzett embereknek a külügyben, illetve általában az államapparátusban betöltött szerepét illetően. Az MGIMO-sok nagy számával éles ellentétben a külügy magyar nemzetiségű alkalmazottainak száma mélyen az országos átlag alatt van, mintha a magyarokra mint diplomáciai szolgálatra alkalmatlan és megbízhatatlan emberekre tekintetnek, ezen fokozatosan változtatni kell.